

Tezy egzaminacyjne z dyscypliny naukowej Pedagogika,
na poziomie efektów kształcenia 8 PRK dla kandydatów
w procedurze uzyskania stopnia doktora w trybie eksternistycznym.

Przedmiot: Dydaktyka ogólna

(przygotowała: prof. dr hab. Krystyna Chałas)

1. Przedmiot badań dydaktyki ogólnej
2. Funkcje i zadania dydaktyki ogólnej
3. Związek dydaktyki ogólnej z innymi dyscyplinami pedagogicznymi
4. Podstawowe pojęcia dydaktyki
5. Teorie i paradygmaty dydaktyczne
6. Struktura procesu dydaktycznego
7. Formułowanie celów kształcenia
8. Kryteria doboru treści kształcenia i zasady konstruowania programów nauczania
9. Metodyka dydaktyki (metody i zasady nauczania, środki dydaktyczne, sposoby sprawdzania osiągnięć uczniów)
10. Praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych
11. Ewaluacja własnej pracy dydaktycznej

Przedmiot: Pedagogika szkolna

(przygotowała: prof. dr hab. Krystyna Chałas)

1. Przedmiot badań pedagogiki szkolnej
2. Funkcje i zadania pedagogiki szkolnej
3. Związek pedagogiki szkolnej z innymi dyscyplinami pedagogicznymi
4. Teorie i koncepcje szkoły
5. Pedagogika szkolna - kultura szkoły, wzajemne związki i zależności
6. Rozwój szkoły w świetle pedagogiki szkolnej
7. Nowe tendencje w pedagogice szkolnej
8. Najnowsze badania z zakresu pedagogiki szkolnej

Przedmiot: Psychologia rozwoju człowieka i psychologia wychowawcza

(przygotowała: dr hab. Danuta Opozda, prof. KUL)

1. Pojęcie rozwoju i zmiany rozwojowej i koncepcje rozwoju człowieka
2. Zagadnienia periodyzacyjne, kryteria periodyzacyjne i sfery rozwoju człowieka
3. Modele rozwoju: linowy, stadialny, cykliczno-fazowy i funkcje wychowawcy
4. Okresy krytyczne, sfera najbliższego rozwoju i udział procesów dojrzewania i uczenia się w rozwoju człowieka
5. Psychologiczne mechanizmy transmisji wpływu wychowawczego (trening uczenia i wzmocnienia; presja sytuacyjna i uczenie się przez wgląd, naśladownictwo, modelowanie, identyfikacja i wzory osobowe, nadawanie znaczeń i proces internalizacji)
6. Okres prenatalny i ciągłość rozwoju prenatalnego i postnatalnego
7. Wczesne dzieciństwo. Charakterystyka rozwojowa, aspekty wychowawcze
8. Średnie dzieciństwo. Charakterystyka rozwojowa dziecka przedszkolnego, aspekty wychowawcze
9. Późne dzieciństwo. Charakterystyka rozwojowa dziecka i aspekty wychowawcze
10. Charakterystyka rozwojowa wczesnej i późnej adolescencji, aspekty wychowawcze
11. Charakterystyka rozwojowa wczesnej dorosłości
12. Charakterystyka rozwojowa średniej dorosłości
13. Charakterystyka rozwojowa późnej dorosłości

Przedmiot: Tezy z Historii wychowania i myśli pedagogicznej

(przygotował: dr hab. Wiesław Partyka)

1. Historia wychowania jako subdyscypliny pedagogicznej (geneza, przedmiot i cele badań, miejsce wśród nauk pedagogicznych);
2. Wychowanie w starożytnej Grecji (wychowanie spartańskie, wychowanie ateńskie, sofisci, Sokrates, Platon, Arystoteles);
3. Wychowanie w starożytnym Rzymie (wychowanie rodzinne, organizacja szkół, Seneka Młodszy, Marek Fabiusz Kwintylianus);
4. Pedagogika wczesnochrześcijańska (ideał wychowawczy, pedagogika Ojców Kościoła: św. Hieronim, św. Augustyn, św. Bazyli Wielki, św. Benedykt z Nursji, Boecjusz);
5. Wychowanie i szkolnictwo w średniowieczu (renesans karoliński, typy szkół średniowiecznych, wychowanie stanowe, powstanie i rozwój uniwersytetów);
6. Myśl pedagogiczna okresu odrodzenia (Vittorino de Feltre, Erazm z Rotterdamu, Jan Ludwik Vives);
7. Reformacja i kontrreformacja (Marcin Luter, Filip Melanchton, Jan Sturm, szkolnictwo jezuickie i pijarskie);
8. Pedagogika doby realizmu (Kartezjusz, Franciszek Bacon, Jan Amos Komeński);
9. Myśl pedagogiczna w okresie oświecenia (John Locke, Jan Jakub Rousseau);
10. Reformy szkolne w Polsce w XVIII wieku i KEN;
11. Myśl i praktyka edukacyjna w XIX wieku (Jan Henryk Pestalozzi, Fryderyk Froebel, Jan Fryderyk Herbart, św. Jan Bosko, szkolnictwo polskie pod zaborami);
12. Oświata i szkolnictwo w Polsce w dwudziestoleciu międzywojennym (organizacja szkolnictwa, kształcenie nauczycieli, reformy szkolne).

Przedmiot: Pedagogika ogólna z elementami teorii wychowania

(przygotował: ks. prof. dr hab. Marian Nowak)

Tezy zostały podzielone zostały na trzy grupy. Do egzaminu przynajmniej jedno z poniższych grup tematycznych:

A. Wiedza w zakresie pedagogiki jako dyscypliny wiedzy, teoria i metateoria

1. Charakterystyka współczesnej pedagogiki jako nauki, jej specyfika i miejsce wśród innych dyscyplin wiedzy (Kunowski, 2001, s. 25-39; Nowak, 1999, s. 179-229)
2. Różnice między wiedzą potoczną a naukową, przynależność dziedzinowa i dyscyplinarna pedagogiki, jej charakter jako nauki praktycznej i teoretycznej, nauki filozoficzno-empiryczno-praktycznej, teoria i metateoria (Magier, 2019, s. 25-45; Nowak, 1999, s. 179-229; Frączek, 2022, s. 15-35)
3. Pedagogika jako dyscyplina wiedzy: cele i zadania pedagogiki jako nauki, przedmiot badań, źródła i metody badawcze w pedagogice i teorii wychowania, dyscypliny pedagogiczne i subdyscypliny (Kamiński, 1992; Kunowski, 2001, s. 39-48; Nowak, 2012, s. 39-50)
4. Modele relacji między pedagogiką ogólną a szczegółowymi dyscyplinami pedagogiki: pedagogika ogólna a szczegółowe dyscypliny pedagogiczne – pedagogika ogólna a teoria wychowania (Kukołowicz, 1995, s. 71-75; Nowak, 2008, s. 87-106; Nowak, 2012, s. 35-42);
5. Wybrane nurty i kierunki współczesnej pedagogiki: pedagogika chrześcijańska, pedagogika technologiczno-funkcjonalna, pedagogika kultury, pedagogika marksistowska (socjalistyczna) i laicka, pedagogika postmodernistyczna i emancypacyjna, pedagogika socjologiczna i społeczna (Magier, 2019, s. 111-135; Nowak 1993; Nowak, 1999, s. 254-271; Nowak, 2008, s. 232-287)
6. Dialog interdyscyplinarny i jego zastosowanie w pedagogice (Nowak 2010; Nowak 2012, s. 249-260)

B. Proces wychowania – jego podstawy, rodzaje i elementy składowe

7. Relacja wychowawcza i jej modele oraz struktura (Jeziorański, 2022)
8. Antropologiczne podstawy pedagogiki ogólnej i teorii wychowania: wychowanie osoby (Nowak 2012, s. 393-433; Nowak M. – P. Magier – I. Szewczak, red., 2010)
9. Aksjologiczne i teleologiczne podstawy wychowania – wartości, ideały, cnoty moralne i cele w pracy wychowawczej, taksonomie celów i ich operacjonalizacja (Nowak, 2008,

s. 325-384; Nowak 2012, s. 393-416; Frączek, 2022, s. 134-159; Woroniecki 2013, s. 386-477)

10. Wychowanie i struktura procesu wychowania, jego ujęcia, definicje i istota – szerokie, wąskie, najważniejsze ujęcie wychowanie, wychowanie jako działalność intencjonalna i nieintencjonalna, wychowanie a nauczanie i kształcenie (Kunowski, 2001, s. 164-194; Nowak, 1999, s. 230-294; Nowak, 2012, s. 288-324; Frączek, 2022, s. 92-96)
11. Praca wychowawcza nad sobą: *wychowanie, edukacja i formacja, samowychowanie, autoformacja, samokształcenie i samokształtowanie* (Kukołowicz, 1978; Nowak, 1999, s. 277-291; Nowak, 2008, s. 443-450; Dudzikowa, 1993; Frączek, 2022, s. 262-276)
12. Pedagogika integralna, integralne teorie wychowania – integralność wychowania – norma personalistyczna w ujęciu personalizmu (Nowak, 2019; Nowak, 2021; Nowak, 2012, s. 178-183; 313—324)

C. Okoliczności i szczegółowych problemów pedagogiki ogólnej i teorii wychowania

13. Dziedziny wychowania: wychowanie fizyczne i zdrowotne, wychowanie umysłowe, wychowanie społeczne i patriotyczne, wychowanie estetyczne, wychowanie moralne i chrześcijańskie (Bocheński, 1989; Nowak, 2008, s. 385-438; Frączek, 2022, s. 236-261)
14. Podstawowe trudności wychowawcze, skuteczność wychowania, błędy i niepowodzenia w wychowaniu (Frączek, 2022, s. 277-290; E. Kubiak-Szymborska, D. Zając, 2008, s. 324-340)
15. Rodzina i szkoła jako podstawowe środowiska wychowawcze (Nowak, 1999, s. 473-518; Frączek, 2022, s. 292-321)
16. Teorie wychowania wybranych autorów (teoria warstwicowa Stefana Kunowskiego, Jadwigi Zamoyskiej, Ludwiki Jeleńskiej, Karola Kotłowskiego, o. Jacka Woronieckiego, Bogdana Nawroczyńskiego) oraz teorie wychowania na bazie wybranych teorii: psychoanalityczne, behawiorystyczne, społeczno-poznawcze (modelowania), teoria Gestalt, personalistyczne (Kukołowicz, 1996; Kunowski, 2001, s. 194-227; Nowak 2012, s. 325-391)
17. Metody, formy, techniki i środki wychowania oraz podstawowe zasady wychowania (Nowak, 2008, s. 439-469; Frączek, 2022, s. 160-235)
18. Zadania, osobowość i kompetencje pedagoga i wychowawcy w sytuacji pluralizmu i złożoności życia społecznego (Dawid 1932; Nowak 2012,s.531-576; Frączek 2022,s.309-313)

Literatura do przygotowania się do egzaminu:

1. Bocheński J.M. O.P. (1989), *O patriotyzmie*, Warszawa: Wydawnictwo Odpowiedzialność i Czyn.
2. Dawid J.W. (1932), *O duszy nauczycielstwa*, Warszawa, Nakładem Naszej Księgarni, dostępna w: *pdf*.
3. Dudzikowa M. (1993), *Praca młodzieży nad sobą. Z teorii i praktyki*, Warszawa: Spółka Wydawnicza Terra.
4. Frączek Z. (2022), *Wstęp do teorii wychowania*, Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
5. Hejnicka-Bezwińska T. (2008), *Pedagogika ogólna*, Warszawa: WAiP.
6. Hejnicka-Bezwińska T., red. (2011), *Pedagogika ogólna. Dyskursy o statusie naukowym i dydaktycznym*, Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego.
7. Jeziorański M. (2022), *Relacja wychowawcza. Rozumienie – modele – propozycja*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
8. Kamiński S. (1992), *Nauka i metoda*, Lublin: TN KUL, s. 187-198.
9. Kubiak-Szymborska E., D. Zając, *O wychowaniu i jego antynomiach*, Bydgoszcz: Wers, 2008.
10. Kukołowicz T., Nowak M., red. (1997), *Pedagogika ogólna. Problemy aksjologiczne*, Lublin: RW KUL.
11. Kukołowicz T. (1978), *Pomagamy w samowychowaniu*, Warszawa: Nasza Księgarnia.
12. Kukołowicz T. (1995), *Pedagogika a teoria wychowania*, W: T. Hejnicka-Bezwińska (red.), *Pedagogika ogólna. Tradycja – Teraźniejszość – Nowe wyzwania*, Bydgoszcz: Wydawnictwo Uczelniane WSP, s. 71-75.
13. Kukołowicz T. (1996), *Teoria wychowania*, Stalowa Wola: Oficyna Wydawnicza Stalowa Wola).
14. Kunowski S. (2001), *Podstawy współczesnej pedagogiki*, Warszawa: Wydawnictwo Salezjańskie.
15. Kwieciński Z. – B. Śliwerski (2019), *Pedagogika. Podręcznik akademicki*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN SA.
16. Magier P. (2019), *Metateoria pedagogiki chrześcijańskiej*, Lublin: TN KUL.
17. Nowak M. – P. Magier – I. Szewczak, red. (2010), *Antropologiczna pedagogika ogólna*, Lublin: Wydawnictwo KUL – Wydawnictwo GAUDIUM, s. 41-56.
18. Nowak M. (1993), *Główne nurty współczesnej filozofii wychowania*, „Kultura i

Edukacja”2 (4), s. 8 - 27.

19. Nowak M. (1997), *Znaczenie 'normy personalistycznej' w działalności wychowawczej*, W: J. Kostkiewicz (wybór tekstów), *Wprowadzenie do pedagogiki ogólnej*, Stalowa Wola, Oficyna Wydawnicza FU KUL, s. 187-215.
20. Nowak M. (1999), *Podstawy pedagogiki otwartej. Ujęcie dynamiczne w inspiracji chrześcijańskiej*, Lublin: RW KUL.
21. Nowak M. (2008), *Teorie i koncepcje wychowania*, Warszawa, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.
22. Nowak M. (2010), *Dialog interdyscyplinarny i jego modele w uprawianiu pedagogiki*, „Rozprawy Społeczne”. Biała Podlaska, PSW, nr I (IV), s. 3-8.
23. Nowak M. (2012), *Pedagogiczny profil nauk o wychowaniu*, Lublin, Wydawnictwo KUL.
24. Nowak M. (2019), Rozdział 25: *Pedagogika personalistyczna*, W: Z. Kwieciński, B. Śliwerski (red.n.), *Pedagogika. Podręcznik akademicki*, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN, s. 487-508.
25. Nowak M. (2021), *Pedagogika integralna i wychowanie integralne*, Stefan M. Kwiatkowski (red. nauk.), *Współczesne problemy pedagogiki. W kierunku integracji teorii z praktyką*, Warszawa: Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, s. 461-481.
26. Palka S. (1999), *Pedagogika w stanie tworzenia*, Kraków: Wydawnictwo UJ.
27. Śliwerski B., red. (2010), *Pedagogika*, t.1-4, Gdańsk: Wydawnictwo GWP.
28. Tarnowski J. (1993), *Jak wychowywać?*, Warszawa: Wydawnictwo ATK.
29. Woroniecki J. (2013), *Katolicka etyka wychowawcza*, t. I, Lublin: Wydawnictwo KUL, s. 386-477.

Przedmiot: Etyka pedagogiczna z elementami antropologii filozoficznej

(przygotowała: dr Anna Szudra-Barszcz)

1. Filozofia, światopogląd, ideologia – wyjaśnienie i porównanie pojęć
2. Materialistyczna koncepcja człowieka w kontekście wychowawczym
3. Idealistyczna koncepcja człowieka w kontekście wychowawczym
4. Realistyczna koncepcja człowieka w kontekście wychowawczym
7. Trzy rozumienia personalizmu (metafizyczny, liberalistyczny, etyczny)
10. Godność, jej rodzaje oraz ich implikacje pedagogiczne
11. Pedagogiczne aspekty czynu ludzkiego
12. Miejsce sumienia w strukturze osobowej człowieka
13. Pedagogiczne aspekty rozumu praktycznego
14. Teoria sprawności moralnych
15. Prawdomówność i kłamstwo w wychowaniu

Przedmiot: Pedagogika społeczna

(przygotował: ks. dr hab. Andrzej Łuczyński, prof. KUL)

1. Geneza i rozwój pedagogiki społecznej (prekursorzy i twórcy). Wymiar humanistyczny, społeczno-kulturalny i aksjologiczny pedagogiki społecznej.
2. Główne nurty polskiej pedagogiki społecznej: H. Radlińska, A. Kamiński, R. Wroczyński. Definicja pedagogiki społecznej w ujęciu H. Radlińskiej i jej „konsekwencje” praktyczne.
3. Środowisko życia i jego przetwarzanie w toku pracy społecznej. Wymiar profilaktyczny działania pedagogia społecznego.
4. Opieka, pomoc społeczna, praca socjalna - źródła teoretyczne oraz implikacje dla praktyki społecznej.
5. Badania w pedagogice społecznej (cechy) oraz związki pedagogiki społecznej z innymi dyscyplinami naukowymi.
6. Diagnostyka w pedagogice społecznej. Diagnoza społeczna (Mery Richmond) - metody pracy socjalnej.

Literatura

Kamiński A., *Funkcje pedagogiki społecznej. Praca socjalna i kulturalna*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1980.

Kawula S., (red.), *Pedagogika społeczna . dokonania-aktualności-perspektywy*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2006.

Marynowicz-Hetka E.,(red.), *Pedagogika społeczna*, t. 1 i 2, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.

Pilch T., Lepalczyk I., (red.), *Pedagogika społeczna*, Wydawnictwo „Żak”, Warszawa 2003.

Radziewicz-Winnicki A., *Pedagogika społeczna w obliczu realiów codzienności*, Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008.

Przedmiot: Katolicka nauka społeczna

(przygotował: ks. dr hab. Andrzej Łuczyński, prof. KUL)

1. Posłannictwo Kościoła a nuka (i) społeczna (e) - rys historyczny.
1. Osoba ludzka (*imago Dei*) w społecznym nauczaniu Kościoła. Zasada personalizmu i prawa człowieka.
2. Zasada dobra wspólnego (odpowiedzialność, obowiązki). Powszechne przeznaczenie dób – zasada pomocniczości, zasada solidarności, uczestnictwo w życiu społecznym.
3. Podstawowe wartości życia społecznego: prawda, wolność, sprawiedliwość.
4. Rodzina jako współtwórca życia społecznego. Społeczna podmiotowość rodziny oraz społeczeństwo w służbie rodziny.
5. Encykliki społeczne jako zaangażowanie Kościoła w rozwiązywanie aktualnych problemów społecznych (godność pracy, prawo do pracy, sprawiedliwy podział zysku).
6. Wspólnota polityczna w służbie społeczeństwu obywatelskiemu (władza polityczna jako siła moralna, sprzeciw sumienia, system kar).

Literatura

Wybrane papieskie encykliki społeczne: *Rerum novarum* (1891), *Quadragesimo anno* (1931), *Mater et Magistra* (1961), *Pacem in terris* (1963), *Populorum progressio* (1967), *Laborem exercens* (1981), *Centesimus annus* (1991), *Fratelli tutti* (2020).

Bełch K., *Katolicka nauka społeczna. Podręcznik dla studentów teologii i nauk społecznych*, Jedność, Kielce 2007.

Borutka T., Marzur J., Zwoliński A., *Katolicka nauka społeczna*, Paulinianum 2004.

Kupny J., (red.), *Katolicka nauka społeczna. Podstawowe zagadnienia życia gospodarczego*, Uniwersytet Śląski, Katowice 2003.

Majka J., *Katolicka nauka społeczna. Studium historyczno-doktrynalne*. Rzym-Lublin 1987.

Mazurek F.J., *Godność osoby ludzkiej podstawą praw człowieka*, RWKUL, Lublin 2001.

Strzeszewski Cz., *Katolicka nauka społeczna*, KUL, Lublin 1994.

Przedmiot: **Metodologia badań pedagogicznych**

(przygotował: ks dr hab. Marek Jeziorański)

1. Orientacje metodologiczne we współczesnej pedagogice, ich uwarunkowania filozoficzne i konsekwencje prakseologiczne
2. Epistemologiczne, aksjologiczne i metodologiczne podstawy badań pedagogicznych
3. Organizacja i etapy badań naukowych w pedagogice
4. Strategie ilościowe w badaniach pedagogicznych
5. Strategie jakościowe w badaniach pedagogicznych
6. Metody, techniki i narzędzia badań pedagogicznych
7. Etyczne aspekty badań pedagogicznych

Literatura:

1. Babbie E., Podstawy badań społecznych, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008.
2. Creswell J.W., Projektowanie badań naukowych. Metody jakościowe, ilościowe i mieszane, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2013.
3. Gnitecki J., Wstęp do ogólnej metodologii badań w naukach pedagogicznych, t. I: Status metodologiczny nauk pedagogicznych Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2006.
4. Gnitecki J., Wstęp do ogólnej metodologii badań w naukach pedagogicznych, t. II: Tworzenie wiedzy o edukacji w naukach pedagogicznych, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2007.
5. Kamiński S., Nauka i metoda. Pojęcie nauki i klasyfikacja nauk, Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 1998.
6. Krüger H.H., Wprowadzenie w teorie i metody badawcze nauk o wychowaniu, Pedagogika GWP, Gdańsk 2007.
7. Łobocki M., Wprowadzenie do metodologii badań pedagogicznych, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2004.
8. Metodologia pedagogiki zorientowanej humanistycznie, red. D. Kubinowski, M. Nowak, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2006.
9. Palka S., Wiązanie podejść metodologicznych w pedagogice teoretyczno-praktycznej, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2018.

10. Pilch T. Bauman T., Zasady badań pedagogicznych, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 1998.
11. Podstawy metodologii badań w pedagogice, red. S. Pałka, Pedagogika WGP, Gdańsk 2010.
12. Praktyka badań pedagogicznych, red. T. Bauman, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2013.